

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΚΙΤΣΟΠΑΝΙΔΗΣ

Ομ. Καθηγητής Αγροτικής Οικονομικής Α.Π.Θ.
Τακτικό Μέλος Ελληνικής Γεωργικής Ακαδημίας

ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ
χρησιμοποιούμενης διεθνώς
ΓΕΩΡΓΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΖΗΤΗ

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει την υπογραφή του συγγραφέα

ISBN 978-960-456-307-4

© Copyright: Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Γ. Ι. Κιτσοπανίδης, Θεσσαλονίκη 2012

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία

Εκτύπωση

Βιβλιοδεσία

Π. ΖΗΤΗ & Σια ΟΕ

18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας

Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19

Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ - ΕΝΩΣΗ ΕΚΔΟΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

Στοά του Βιβλίου (Πεσμαζόγλου 5), 105 64 Αθήνα • Τηλ.-Fax: 210.3211.097

ΑΠΟΘΗΚΗ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΩΛΗΣΗ ΧΟΝΔΡΙΚΗ:

Ασκληπιού 60, 114 71 Αθήνα

Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

Αντί Προλόγου

Από τις αρχές του 1951, όταν ασχολήθηκα με τη μετάφραση της γαλλικής έκδοσης του βιβλίου του καθηγητού E.Laur “Comptabilité Agricole” και της παρουσιασθείσας ορολογίας του στο Διεθνές Γεωργικό Συνέδριο του Βουκουρεστίου, είχα σκεφθεί να παρουσιάσω την ορολογία αυτή αναλυτικά στα ελληνικά. Έτσι, στις πρώτες σελίδες της διδακτορικής μου διατριβής το 1956 περιέλαβα την ορολογία αυτή στα ελληνικά ώστε ο αναγνώστης να είναι σε θέση να κατανοήσει τη σημασία των εξαχθέντων οικονομικών αποτελεσμάτων από τα δεδομένα της γεωργοοικονομικής ανάλυσης.

Το 1961, όταν μελετούσα επιστημονικά άρθρα των πρώτων 10ετιών του περιοδικού Journal of Farm Economics στο Ινστιτούτο Αγροτικής Οικονομικής Έρευνας της Οξφόρδης, βρήκα ότι το 1941 μια ομάδα αμερικανών γεωργοοικονομολόγων είχε παρουσιάσει στο ετήσιο επιστημονικό συνέδριο της εταιρείας τους μια περιορισμένη έκτασης ορολογία για να ακολουθείται από τους συναδέλφους της χώρας τους. Μετά την επιστροφή μου στην Ελλάδα εξέφρασα στους τότε υπάρχοντες λιγοστούς γεωργοοικονομολόγους την άποψη ότι καλόν είναι να υπάρξει και για τη χώρα μας μια ενιαία ορολογία, χωρίς όμως αυτή να υλοποιηθεί. Όταν ιδρύθηκε η Ελληνική Εταιρεία Αγροτικής Οικονομίας είχα εκφράσει σε μερικούς συναδέλφους τη γνώμη ότι πρώτο μέλημα της Εταιρείας αυτής θα πρέπει να είναι η υιοθέτηση μιας ενιαίας ορολογίας που να ακολουθείται απ’ όλους, χωρίς όμως κι αυτή να πραγματοποιηθεί.

Πρόσφατα, όταν σε ορισμένα αμερικανικά γεωργοοικονομικά συγγράμματα παρατήρησα ότι υπήρχε περιορισμένο ή εκτεταμένο γλωσσάριο, αποφάσισα να ασχοληθώ συστηματικά με το θέμα αυτό. Πράγματι από το 2008, εκτός από τα γλωσσάρια ορισμένων συγγραμμάτων, είχα την ευκαιρία να ανατρέξω στις σελίδες πάρα πολλών ελληνικών και ξένων συγγραμμάτων και περιοδικών (παλαιών και σύγχρονων) και να αξιοποιήσω την υπάρχουσα σ’ αυτά γενικής και ειδικής φύσεως γεωργοοικονομική ορολογία και να την παρουσιάσω κατά ενότητες και υποενότητες που αντιστοιχούν σε ορισμένους κλάδους και υποκλάδους της οικονομικής και της αγροτικής οικονομικής.

Η προσπάθειά μου αυτή ολοκληρώνεται σήμερα, με τη δημοσίευση της «κωδικοποίησης της χρησιμοποιούμενης διεθνώς γεωργοοικονομικής ορολογίας».

Θεσσαλονίκη, Ιανουάριος 2012
Γεώργιος Ι. Κιτσοπανίδης

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
<hr/>	
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗΣ ΓΕΩΡΓΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ	4
I. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΑΝΤΩΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ	5
<hr/>	
Ορισμένοι γενικοί όροι της οικονομικής (π.χ. διάκριση οικονομικής, οικονομική πολιτική, μορφές οικονομίας, ανάλυση και συστήματα οικονομίας, κλπ.) και της αγροτικής οικονομικής (π.χ. τομείς αυτής, μορφές έρευνας, κλπ.)	5
2. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΑΝΤΩΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	16
<hr/>	
2.1. Ορισμένοι θεμελιώδεις όροι της οικονομικής της παραγωγής και οι αναφερόμενοι στη συνάρτηση παραγωγής και των σχέσεων αυτής, στους δείκτες τιμών και εκλογής, στους αριθμοδείκτες και στους τιμαρίθμους	16
2.2. Όροι αναφερόμενοι στις σχέσεις μεταξύ συντελεστών παραγωγής και παραγόμενου προϊόντος, στις ελαστικότητες παραγωγής και τις αντίστοιχες υποκατάστασης συντελεστών και προϊόντων, στις σχέσεις μεταξύ συντελεστών παραγωγής και στις σχέσεις μεταξύ κλάδων παραγωγής ή παραγόμενων προϊόντων	45
2.3. Όροι σχετιζόμενοι με τις προσόδους κλίμακος, αναλογικότητας και μεγέθους των οικονομικών μονάδων σε συνδυασμό με τα υπάρχοντα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της γεωγραφικής περιοχής στην οποία δραστηριοποιούνται, καθώς και οι όροι που συνδέονται με τον κίνδυνο, την αβεβαιότητα και τη λήψη των σχετικών αποφάσεων	49
3. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ (ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ)	50
<hr/>	
3.1. Οι όροι των αναγκών, των αγαθών και των διαφόρων κατηγοριών αυτών, καθώς και εκείνοι της χρησιμότητας, της ωφελιμότητας και της κατανάλωσης των αγαθών	50

3.2. Οι όροι της αγοράς και των διαφόρων ειδών αυτής (π.χ. ελεύθερη, τοπική, εθνική, διεθνής, κλπ. αγορά, τέλειος και ατελής ανταγωνισμός, ολιγοπώλιο και ολιγοψώνιο, μονοπώλιο και μονοψώνιο, κλπ.).....	59
3.3. Οι όροι της ζήτησης και της προσφοράς των αγαθών ή προϊόντων και των συναφών εννοιών τους.....	66
3.4. Οι όροι της αξίας και των διαφόρων τιμών των αγαθών ή προϊόντων (π.χ. ανώτατη, κατώτατη, ασφαλείας, παρέμβασης, χονδρική, λιανική, παραγωγού, αγοραία, ντάμπινγκ, στόχου, κλπ.).....	72
3.5. Οι όροι των λειτουργιών που μεσολαβούν από τη στιγμή που τα αγαθά ή προϊόντα φεύγουν από τους παραγωγούς και φθάνουν στους καταναλωτές, δηλ. το κυρίως μάρκετινγκ αυτών (π.χ. τυποποίηση, ταυτοποίηση, συσκευασία, μεταφορά, αποθήκευση, διαφήμιση, κανάλια διανομής, κόστος αυτών, κλπ.).....	79
4. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ, ΕΚΤΙΜΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	85
<hr/>	
4.1. Οι όροι των βασικών αρχών, μεθόδων, συστημάτων, βιβλίων, σχεδίων, λογαριασμών και εγγραφών της λογιστικής.....	85
4.2. Οι όροι της απογραφής (ενεργητικό, παθητικό, καθαρά περιουσία), του ισολογισμού και των σχέσεων αυτών.....	91
4.3. Οι όροι των αρχών και μεθόδων της γεωργικής εκτιμητικής και εκείνοι της απόσβεσης με τους παράγοντες προσδιορισμού της και τις μεθόδους υπολογισμού της, καθώς και της εκτίμησης των διαφόρων μορφών του ενεργητικού.....	96
4.4. Οι βασικοί όροι της στατιστικής, των διαφόρων κατηγοριών δεδομένων, των γραφικών παραστάσεων, των κατανομών, των μέτρων κεντρικής τάσης και διασποράς και των διαφόρων κατηγοριών μεταβλητών.....	103
4.5. Οι όροι της παλινδρόμησης ή συμμεταβολής και των συντελεστών της, της συσχέτισης και των συντελεστών της, του επιπέδου σημαντικότητας, των ορίων εμπιστοσύνης και των κατανομών, της δειγματοληψίας, τους δείγματος και του σφάλματος.....	113
5. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΣΤΗ ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΥΡΙΩΣ ΣΤΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΜΙΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ (ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ ή ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ)	124
<hr/>	
5.1. Οι εισαγωγικοί όροι της μικροοικονομίας και ειδικότερα της γεωργικής μικροοικονομίας (διοίκησης και διαχείρισης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ή επιχειρήσεων).....	124
5.2. Οι όροι των βασικών συντελεστών παραγωγής (έδαφος, εργασία, κεφάλαιο) και του παραγωγού ως διευθυντού της γεωργικής εκμετάλλευσης ή επιχείρησης.....	130
5.3. Οι όροι των τύπων, του μεγέθους, του είδους και των μορφών οργάνωσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ή επιχειρήσεων και των διαφόρων κατηγοριών κλάδων γεωργικής παραγωγής.....	139

5.4. Οι όροι του κόστους παραγωγής και των διαφόρων κατηγοριών αυτού (π.χ. συνολικό, σταθερό, μεταβλητό, οριακό, εναλλακτικό, πρότυπο, κανονικό, πραγματικό, βραχυχρόνιο, χρηματικό, κλπ.).....	149
5.5. Οι όροι της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας με τις αντίστοιχες συναρτήσεις μέτρησης αυτής.....	157
5.6. Οι όροι του απλού και του μαθηματικού προγραμματισμού και των μεθόδων οργάνωσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ή επιχειρήσεων (π.χ. προϋπολογισμός και σχεδιασμός με τις διάφορες μορφές τους, απλοποιημένος, γραμμικός, παραμετρικός, τετραγωνικός και δυναμικός προγραμματισμός, κλπ.).....	165
5.7. Οι όροι της τεχνικοοικονομικής ανάλυσης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων ή επιχειρήσεων και του υπολογισμού του οικονομικού αποτελέσματος αυτών υπό τις διάφορες μορφές του (π.χ. ακαθάριστο και καθαρό εισόδημα, διάφορες κατηγορίες δαπανών, ακαθάριστο και καθαρό κέρδος, κλπ.).....	180
6. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΣΤΗ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΠΕΡΙΚΛΕΙΟΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	195
<hr/>	
6.1. Οι εισαγωγικοί όροι της γενικής και γεωργικής μακροοικονομίας και εκείνοι της κατανάλωσης, της αποταμίευσης, των οικονομικών διακυμάνσεων, του εθνικού νομίσματος και της αγοραστικής αξίας του χρήματος	195
6.2. Οι όροι του εγχώριου και του εθνικού προϊόντος και οι αντίστοιχοι του εγχώριου και του εθνικού εισοδήματος, οι όροι της προστιθέμενης αξίας, των εθνικών λογαριασμών, του επιπέδου ζωής, του δημοσιονομικού πλεονάσματος και ελλείμματος, των δημοσίων δαπανών, του δημοσίου χρέους, κλπ.	200
6.3. Οι όροι των διαφόρων μορφών εμπορίου και ισοζυγίου, των εισαγωγών και εξαγωγών, του ντάμπινγκ, του κλίρινγκ, των δασμών, των ποσοστώσεων, κλπ.	206
6.4. Οι όροι του εργατικού δυναμικού, της απασχόλησης και της ανεργίας υπό τις διάφορες μορφές τους, του πληθωρισμού και των διαφόρων μορφών αυτού, του αντιπληθωρισμού και του αποπληθωρισμού.....	210
7. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΣΤΗ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ (ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ)	216
<hr/>	
7.1. Οι όροι που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την κυρίως αγροτική πολιτική (π.χ. γαιοκτητική πολιτική, αγροτική μεταρρύθμιση, απαλλοτρίωση, αναδασμός κλπ.), τις επιδοτήσεις και την αγροτική πίστη.	216
7.2. Οι όροι που συνδέονται με τη συνεταιριστική οικονομία (συνεταιρισμοί, συνεργατισμός, αγροτικοί σύλλογοι, κλπ.).....	221

7.3. Οι όροι που συνδέονται με την ίδρυση, την οργάνωση, τη λειτουργία, την αγροτική πολιτική και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και ορισμένοι όροι τιμών που καθιερώθηκαν απ' αυτή.....	226
8. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΗ ΜΕ ΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	236
8.1. Οι όροι που συνδέονται με τον παράγοντα χρόνο (π.χ. επιτόκια, τόκοι, ανατοκισμός, προεξόφληση, μελλοντική και παρούσα αξία, κλπ).....	236
8.2. Οι όροι που συνδέονται με τις χρήσεις του κεφαλαίου, τις επενδύσεις και τη μεθοδολογία αξιολόγησης αυτών.....	242
9. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΔΕΟΜΕΝΗ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	248
9.1. Οι όροι που συνδέονται με την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη και ειδικότερα εκείνη του αγροτικού τομέα.....	248
9.2. Οι όροι που αναφέρονται στις έννοιες της τεχνολογίας και της καινοτομίας και ειδικότερα σ' εκείνες που εφαρμόζονται στον αγροτικό τομέα.....	253
10. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	257
10.1. Οι όροι που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με το περιβάλλον από φυσικής και οικονομικής πλευράς και τις εξωτερικές επιδράσεις αυτού.....	257
10.2. Οι όροι που συνδέονται με τους φυσικούς πόρους και τις πηγές ενέργειας.....	261
10.3. Οι όροι που συνδέονται με τις πηγές παραγωγής και τους διάφορους τρόπους γεωργικής παραγωγής.....	264
ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΕΙΣΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	269
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	275

Εισαγωγή

Κωδικοποίηση είναι η ορθολογική και συστηματική κατάταξη ομοειδών εννοιών, κανόνων και πραγμάτων με την οποία δημιουργείται ένα πλήρες και εύχρηστο ενιαίο σύνολο. Υπό την έννοια αυτή η κωδικοποίηση της χρησιμοποιούμενης διεθνώς γεωργοοικονομικής ορολογίας μπορεί να χαρακτηρισθεί μεγάλης σημασίας για τη γεωργοοικονομική εκπαίδευση και έρευνα της χώρας μας, όπως η κωδικοποίηση της νομικής ορολογίας έχει καταστεί μεγάλης πρακτικής σημασίας για τη λειτουργία της ελληνικής δικαιοσύνης. Κι αυτό γιατί διευκολύνει όσους ασχολούνται εκπαιδευτικά, ερευνητικά και πρακτικά με τα γεωργοοικονομικά θέματα να μπορούν να ανατρέχουν ανά πάσα στιγμή σ' ένα κείμενο που να περιλαμβάνει την έννοια, το περιεχόμενο και τη σημασία κάθε μορφής χρησιμοποιούμενης διεθνώς γεωργοοικονομικής ορολογίας.

Πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και λίγο μετά απ' αυτόν η χρησιμοποιούμενη στη χώρα μας γεωργοοικονομική ορολογία ήταν περιορισμένη. Ουσιαστικά στηρίζονταν στην ορολογία που είχε παρουσιάσει ο Ελβετός Καθηγητής E.Laur στο XIV Διεθνές Γεωργικό Συνέδριο του Βουκουρεστίου το 1929 και είχε αναγνωρισθεί από το ιδρυθέν το 1905 Διεθνές Γεωργικό Ινστιτούτο της Ρώμης. Η ορολογία εκείνη περιοριζόταν στις έννοιες ορισμένων γεωργοοικονομικών όρων και μερικών μορφών οικονομικού αποτελέσματος, που σχετιζόνταν περισσότερο με την οικονομική των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Αυτό επιβεβαιώνεται από την παρουσιαζόμενη την εποχή εκείνη ορολογία σε μεμονωμένες γεωργοοικονομικές μελέτες* και στα λιγοστά γεωργοοικονομικά συγγράμματα**. Μετά το 1950 παρατηρήθηκε ευρύτατη μεταφορά οικονομικής ορολογίας στην Αγροτική Οικονομική και Πολιτική των οικονομικά αναπτυσσόμενων χωρών κυρίως χάρις στις εργασίες και τα συγγράμματα Ευρωπαίων και Αμερικανών Καθηγητών. Ξεχωριστή όμως μνεία πρέπει να γίνει στο κλασικό σύγγραμμα του διεθνούς φήμης Καθηγητού E.Heady υπό τον τίτλο "Agricultural Production Economics and Resource Use" (1952), το οποίο κατά τον Καθηγητή Glenn Johnson αποτέλεσε σταθμό για την παγκόσμια αγροτική οικονομία. Μετά το σύγγραμμα αυτό εκδόθηκαν πολλά συγγράμματα για όλους τους κλάδους της Αγροτικής Οικονομικής υπό την ευρεία της έννοια στα οποία περιλήφθηκαν νέοι όροι που συμπλήρωσαν και πλούτισαν τη διεθνή γεωργοοικονομική ορολογία.

Η πρώτη όμως προσπάθεια παρουσίασης ενιαίας αλλά περιορισμένης κλίμακος γεωργοοικονομικής ορολογίας έγινε από μια ομάδα αμερικανών γεωργοοικονομολόγων στο πλαίσιο της Εταιρείας Αγροτικής Οικονομίας το 1941 με τον τίτλο "Farm

* Μ.Τσιμάρα (1936) «Γεωργοοικονομικά Έρευνα και Αγροτική Λογιστική».

** Αλ. Βογιατζόγλου (1935) «Πανεπιστημιακές Παραδόσεις Γενικής Αγροτικής Οικονομικής και Πολιτικής» (πολυγραφημένες) και Χρ. Ευελπίδη (1939) «Θεωρία και Πράξις Αγροτικής Πολιτικής και Οικονομίας».

Management Terms and Definitions” (51 λήμματα)* και ακολούθησε το πρώτο συστηματικό λεξικό γεωργοοικονομικών όρων από τους G.Dowdy and L.Garnett το 1966 υπό τον τίτλο “A Dictionary of Selected Terms used in the Agricultural Economics and Related Areas” (525 λήμματα), στο οποίο όμως περιλαμβάνονται αρκετοί όροι που αφορούν αποκλειστικά την αμερικανική οικονομία και αγροτική οικονομία.

Στη χώρα μας το πρώτο γεωργοοικονομικό λεξικό παρουσιάστηκε το 1984 από τον Νικ. Τότση του Εκδοτικού Οίκου «Παμισος» με τον τίτλο «Λεξικό Αγροτικής Οικονομίας και Πολιτικής» περίπου 500 λήμματα. Απ’ αυτά το 30% δεν είναι άμεσου ή έμμεσου γεωργοοικονομικού περιεχομένου και από το υπόλοιπο 70% τα περισσότερα είναι γενικού γεωργοοικονομικού περιεχομένου, πλην όμως όλα τα λήμματα είναι αρκετά εκτεταμένα και μερικά απ’ αυτά ξεπερνούν τη μία σελίδα. Στην υπό έκδοση «κωδικοποίηση της χρησιμοποιούμενης διεθνώς γεωργοοικονομικής ορολογίας» περιλαμβάνονται 2250 λήμματα όχι μόνο γενικού γεωργοοικονομικού περιεχομένου, αλλά και πλείστα εξειδικευμένων γεωργοοικονομικών όρων, οι οποίοι ταξινομούνται σε δέκα ενότητες και ανάλογες υποενότητες που αντιστοιχούν σε βασικούς κλάδους της Οικονομικής και της Αγροτικής Οικονομικής υπό την ευρεία της έννοια. Κι’ αυτό για τη διευκόλυνση της επισήμανσης κάθε όρου μέσα σ’ ένα τόσο μεγάλο πλήθος όρων, αφού προτιμήθηκε αυτός ο τρόπος παρουσίασης της γεωργοοικονομικής ορολογίας. Αν και ορισμένοι όροι συναντώνται σε περισσότερους του ενός κλάδους της Αγροτικής Οικονομικής υπό την ευρεία της έννοια, εντούτοις εντάχθηκαν στον κλάδο που κατά την γνώμη μας πλησιάζουν περισσότερο. Οι παραπάνω δέκα ενότητες είναι: Εισαγωγή στην Οικονομική και την Αγροτική Οικονομική, Οικονομική της Γεωργικής Παραγωγής, Οικονομική της Διάθεσης της Γεωργικής Παραγωγής (το γνωστό γεωργικό μάρκετινγκ), Γεωργική Λογιστική, Εκτιμητική και Στατιστική, Μικροοικονομία περιλαμβανόμενης και της Γεωργικής Μικροοικονομίας, Μακροοικονομία περιλαμβανόμενης και της Γεωργικής Μακροοικονομίας, Αγροτική Πολιτική, Συνεταιριστική Οικονομία και Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Ευρωπαϊκή Ένωση), Χρηματοδότηση και Επένδυση κυρίως του Αγροτικού Τομέα, Οικονομική και Γεωργοοικονομική Ανάπτυξη, και Οικονομική του Περιβάλλοντος και των Φυσικών Πόρων.

Η έννοια, το περιεχόμενο και η σημασία κάθε μορφής γεωργοοικονομικού όρου παρουσιάζεται στα ελληνικά, ενώ ο τίτλος του αποδίδεται και στα αγγλικά. Η απόδοση του τίτλου στα αγγλικά γίνεται για να χρησιμοποιείται από όσους παρουσιάζουν γραπτό κείμενο στα αγγλικά. Για ορισμένους μάλιστα όρους που αναφέρονται σε μορφές οικονομικού αποτελέσματος περιλαμβάνεται και ο τρόπος υπολογισμού τους. Δεν αμφισβητείται το γεγονός ότι υπάρχουν και ασφαλώς θα υπάρξουν διαφορές απόψεων μεταξύ των γεωργοοικονομολόγων όσον αφορά το περιεχόμενο και την ερμηνεία ορισμένων γεωργοοικονομικών όρων. Οι διαφορές αυτές θα εξακολουθήσουν να υφίστανται όσο δεν υπάρχει κοινή συμφωνία όσον αφορά τη χρησιμοποιούμενη γεωργοοικονομική ορολογία. Πέραν όμως αυτού θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν διαφοροποιήσεις σε ορισμένες μορφές γεωργοοικονομικής ορολογίας μεταξύ χωρών και πολύ περισσότερο μεταξύ Ηπείρων ή ευρύτερων περιοχών, οφειλόμενες στις τεχνικοοικονομικές συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί και επικρατήσει από μακρού σ’ αυτές. Για το λόγο αυτό αποφεύγεται στην παρούσα έκδοση η χρήση διεθνούς ορολογίας που δεν έχει επικρατήσει στη χώρα μας και δεν φαίνεται ότι μπορεί να επικρατήσει μελλοντικά.

* λήμμα σημαίνει κάθε λέξη για την οποία εξηγείται ή γράφεται σχετικό άρθρο.

Σκοπός της παρουσίασης εκ μέρους μου μιας κωδικοποιημένης γεωργοοικονομικής ορολογίας σ' ένα ενιαίο κείμενο είναι να βοηθήσει τους ασχολούμενους με τα γεωργοοικονομικά θέματα να έχουν όταν το επιθυμούν μια κατά το δυνατόν πληρέστερη γνώση της εννοίας, του περιεχομένου και της σημασίας κάθε χρησιμοποιούμενου γεωργοοικονομικού όρου. Βέβαια το έργο αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο ομάδος γεωργοοικονομολόγων διαφόρων ειδικοτήτων πλην όμως η πείρα έχει δείξει ότι η συγκρότηση και ο συντονισμός μιας τέτοιας ομάδος είναι εξαιρετικά δυσχερής στην πράξη. Για την πληρέστερη όμως παρουσίαση της χρησιμοποιούμενης σήμερα διεθνώς γεωργοοικονομικής ορολογίας στηρίχθηκα όχι μόνο στη δική μου γνώση, αλλά και στην αντίστοιχη ορισμένων συναδέλφων από τον ευρύτερο χώρο της Αγροτικής Οικονομικής παραθέτοντες τη σχετική βιβλιογραφία.

Η παρούσα δημοσίευση είναι προϊόν μακρόχρονης και εντατικής προσπάθειας, αλλά και αρκετής δυσκολίας τόσο για την ορολογία με την οποία ήμουν εξοικειωμένος, πολύ δε περισσότερο για την ορολογία ορισμένων επιστημονικών κλάδων με τους οποίους δεν είχα άμεση σχέση εκπαιδευτικά και ερευνητικά. Μάλιστα ορισμένες αγγλικές λέξεις μερικών όρων δεν βρέθηκαν ούτε και σε μεγάλα λεξικά και χρειάστηκε να καταφύγω σε ειδικευμένους ερμηνευτές. Παρ' όλα αυτά θα πρέπει να υπογραμμισθούν τρία πράγματα: α) ότι σε κάθε λήμμα έδωσα όσο το δυνατόν ακριβέστερα την έννοια, το περιεχόμενο, τη σημασία και ενδεχόμενα τον τρόπο υπολογισμού κάθε όρου, χωρίς να αποκλείεται για μερικούς απ' αυτούς να υπάρξει καλύτερη διατύπωση αυτών, β) ότι σε ορισμένους όρους που συνάντησα περισσότερες της μιας διατυπώσεις προσπάθησα να πετύχω την καλύτερη δυνατή σύνθεση αυτών, και γ) ότι ασφαλώς μπορεί να υπάρχουν και άλλοι όροι που δεν περιλαμβάνονται στην παρούσα έκδοση, όπως συμβαίνει συνήθως σε κάθε νέο έργο που παρουσιάζεται για πρώτη φορά.

Εν κατακλείδι θα ήθελα να επισημάνω ότι η εργασία αυτή αποτελεί την πρώτη προσπάθεια μιας ολοκληρωμένης παρουσίασης στη χώρα μας της διεθνώς χρησιμοποιούμενης γεωργοοικονομικής ορολογίας και από την πλευρά αυτή όχι μόνο αναπληρώνει ένα σημαντικό κενό στο χώρο της ελληνικής επιστημονικής γεωργοοικονομικής ορολογίας, αλλά συνιστά και ένα πολύτιμο βοήθημα στα χέρια όσων ασχολούνται θεωρητικά και πρακτικά με τον ευρύτατο κλάδο της Αγροτικής Οικονομικής.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗΣ ΓΕΩΡΓΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΤΑ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΕΣ

Όπως προαναφέρθηκε η χρησιμοποιούμενη σήμερα γεωργοοικονομική ορολογία διαιρείται στην παρούσα έκδοση σε δέκα διαφορετικές ενότητες και κάθε ενότητα υποδιαιρείται σε δύο ή περισσότερες θεματικές υποενότητες με τους αντίστοιχους τίτλους, ανάλογα με την ομοιογένεια ή ανομοιογένεια των όρων κάθε ενότητος. Μάλιστα οι όροι μέσα σε κάθε θεματική υποενότητα δεν παρουσιάζονται κατά αλφαβητική σειρά αλλά κατά ομοειδείς κατηγορίες, όπως π.χ. οι όροι της ζήτησης και της προσφοράς με τις συναφείς έννοιές τους παρουσιάζονται πολύ κοντά ως συγγενείς όροι και όχι μακριά με βάση την αλφαβητική σειρά. Παρά ταύτα στο τέλος παρουσιάζεται το σύνολο των όρων και κατά αλφαβητική σειρά με βάση τη σημαντικότερη λέξη κάθε όρου στην περίπτωση που αυτός απαρτίζεται από περισσότερες της μιας λέξεις.

I. ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΥΝΑΝΤΩΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Ορισμένοι γενικοί όροι της οικονομικής (π.χ. διάκριση οικονομικής, οικονομική πολιτική, μορφές οικονομίας, ανάλυση και συστήματα οικονομίας, κλπ.) και της αγροτικής οικονομικής (π.χ. τομείς αυτής, μορφές έρευνας, κλπ.).

Οικονομική (Economics): είναι ο κλάδος των κοινωνικών επιστημών με πολύ ευρύτατο περιεχόμενο και γι' αυτό έχουν δοθεί κατά καιρούς διάφοροι ορισμοί. Ένας κλασικός ορισμός θέλει την οικονομική να ασχολείται με τις καθημερινές δραστηριότητες του ανθρώπου, οι οποίες απαιτούν τη λήψη εναλλακτικών αποφάσεων σχετικά με την παραγωγή, την κατανάλωση, την επένδυση και την αποταμίευση. Ουσιαστικά η οικονομική παρέχει τη μεθοδολογία με την οποία συγκρίνονται οι αναμενόμενες πρόσοδοι και οι πραγματοποιούμενες δαπάνες σε συνδυασμό με την υπερνίκηση των δυσμενών επιδράσεων της σπανιότητας επί της αποτελεσματικής κατανομής των περιορισμένων συντελεστών για την ικανοποίηση όσο το δυνατόν περισσότερων ανθρωπίνων αναγκών. Με άλλα λόγια, η οικονομική ασχολείται με την άριστη κατανομή των περιορισμένων συντελεστών μεταξύ ανταγωνιστικών χρήσεων αυτών με σκοπό την ικανοποίηση των απεριόριστων ανθρωπίνων αναγκών συναρτήσει του χρόνου.

Περιγραφική οικονομική (Descriptive economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που ασχολείται με τη συγκέντρωση στατιστικών δεδομένων και πληροφοριών δια μέσου των οποίων επιδιώκεται η παρουσίαση μιας κατά προσέγγιση πραγματικής εικόνας της οικονομίας.

Στατική οικονομική (Static economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που παρουσιάζει δια μέσου μιας ή περισσότερων φωτογραφιών την εικόνα της οικονομίας μιας χώρας σε δεδομένη χρονική στιγμή. Μάλιστα η συγκριτική παρουσίαση των τιμών και των ποσοτήτων των αγαθών συναρτήσει επιπέδου εισοδήματος των καταναλωτών είναι γνωστή ως συγκριτική στατική οι-

κονομική. Βασικός σκοπός της στατικής οικονομικής είναι ο προσδιορισμός της επίδρασης που ασκεί κάθε μεταβολή μιας μεταβλητής επί άλλων μεταβλητών που θεωρούνται δεδομένες. Η στατική οικονομική χρησιμοποιείται για τη λύση προβλημάτων υπό συνθήκες ισορροπίας, αφού θεωρεί ότι οι βασικοί παράγοντες (π.χ. συντελεστές παραγωγής, τεχνολογία) παραμένουν αμετάβλητοι. Με άλλα λόγια, η στατική οικονομική δεν είναι ικανή να λύσει προβλήματα στα οποία εμπλέκονται μεταβολές καιρικών συνθηκών, καταπολέμησης εχθρών και ασθενειών, τεχνολογίας και φυσικά κινδύνου και αβεβαιότητας (π.χ. στη γεωργική παραγωγή).

Δυναμική οικονομική (Dynamic economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που παρουσιάζει δια μέσου μιας κινούμενης φωτογραφίας την εικόνα της οικονομίας μιας χώρας συναρτήσει του χρόνου. Το κύριο χαρακτηριστικό της δυναμικής οικονομικής είναι ο χρόνος, που δείχνει πως κινείται μια οικονομία από μια ισορροπία σε μια άλλη, μεταβαλλόμενης της τιμής και της ποσότητας των διαφόρων αγαθών, δηλ. εξετάζει τη διαχρονική εξέλιξη και τη διαδικασία προσαρμογής των οικονομικών μεταβολών μεταξύ δύο καταστάσεων ισορροπίας. Ως δυναμική χαρακτηρίζεται μια οικονομία η οποία δεν είναι στάσιμη και τα οικονομικά μεγέθη εξελίσσονται διαχρονικά και για το λόγο αυτό κάθε ποσότητα πρέπει να χρονολογείται.

Θετική οικονομική (Positive economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που εξετάζει τις λειτουργίες του οικονομικού συστήματος, δηλ. τις αιτίες που προκαλούν τις διάφορες μεταβολές στα οικονομικά μεγέθη και προβαίνει σε προβλέψεις για τις ενδεχόμενες εξελίξεις των διαφό-

ρων μεγεθών. Η θετική, γνωστή και ως οντολογική οικονομική, επικεντρώνεται στο ερώτημα τι πράγματι συμβαίνει στην οικονομία και μελετά τις σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ των διαφόρων οικονομικών μεγεθών.

Δεοντολογική οικονομική (Deontological economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που εξετάζει τα κριτήρια βάσει των οποίων λαμβάνονται οι οικονομικές αποφάσεις. Τα κριτήρια αυτά σχετίζονται όχι μόνο με οικονομικής αλλά και ηθικής φύσεως αξίες και κανόνες, δηλ. η δεοντολογική οικονομική εξετάζει το τι πρέπει να γίνεται.

Κανονιστική οικονομική (Normative economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που ασχολείται με τις αξίες κρίσεως, που σημαίνει ότι για να απαντήσει κάποιος σε κανονιστικά θέματα πρέπει πρώτα να προσδιορίσει τι είναι καλό ή κακό, δηλ. να προχωρήσει στη δημιουργία κάποιου προτύπου που να καθορίζει τι είναι δίκαιο ή άδικο.

Θεωρητική οικονομική (Theoretical economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που επικεντρώνεται στην ερμηνεία των οικονομικών φαινομένων και στη διατύπωση αρχών, θεωριών, νόμων και υποδειγμάτων σχετικά με την οικονομική συμπεριφορά των ατόμων και των οικονομικών μονάδων.

Εφαρμοσμένη οικονομική (Applied economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που βασίζεται στην οικονομική θεωρία για την επίλυση των οικονομικών προβλημάτων και την αποτελεσματικότερη άσκηση της οικονομικής πολιτικής στους επί μέρους κλάδους της οικονομίας (π.χ. γεωργία, βιομηχανία, εμπόριο, κλπ.).

Δημοσία οικονομική (Public economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που ασχολείται με τις μεθόδους και τα συστήματα της αποδοτικότερης χρησιμοποίησης των οικονομικών πόρων του κράτους. Οι μεν μέθοδοι αναφέρονται τόσο στον προσδιορισμό και την κατανομή των φορολογικών εσόδων, όσο και στην κατανομή των δημοσίων δαπανών, ενώ τα συστήματα αναφέρονται στην κατάρτιση του προϋπολογισμού των εσόδων και των εξόδων του κράτους.

Πειραματική οικονομική (Experimental economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που προσπαθεί με τη βοήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών να δημιουργήσει εργαστηριακά ένα οικονομικό περιβάλλον παρόμοιο με εκείνο που περιγράφουν τα θεωρητικά υποδείγματα και να εξηγήσει την οικονομική συμπεριφορά των ατόμων.

Διαχειριστική οικονομική (Managerial economics): είναι ένας νέος κλάδος της οικονομικής που σημαίνει οικονομική της επιχείρησης ή οικονομική εφαρμοζόμενη στις πρακτικές πλευρές της επιχείρησης ή τη χρήση της μικροοικονομικής θεωρίας συμπληρούμενης με τη λογιστική, τη χρηματοδότηση και την ποσοτική ανάλυση για τη βελτίωση της λειτουργίας της επιχείρησης.

Ορθολογιστική οικονομική (Rationalization economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που ασχολείται με εκείνη τη μορφή της οικονομίας όπου οι μεν καταναλωτές προσπαθούν να επιτύχουν τη μεγαλύτερη δυνατή ικανοποίηση με το διαθέσιμο εισόδημά τους, ενώ οι παραγωγοί προσπαθούν να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους.

Ερμηνευτική οικονομική (Explanatory economics): είναι ο κλάδος της οικονομικής που προσπαθεί να αποκαλύψει και εξηγήσει τις υφιστάμενες νομοτέλειες, τις τάσεις και τη ρυθμικότητα της οικονομικής συμπεριφοράς των δρώντων υποκειμένων.

Οικονομική πολιτική (Economic policy): είναι ο κλάδος της οικονομικής που ασχολείται με τον προσδιορισμό των στόχων και τη λήψη των οικονομικών μέτρων που πρέπει να πάρει το κράτος για την αντιμετώπιση δυσμενών εξελίξεων της οικονομίας (όπως είναι π.χ. ο πληθωρισμός, η ανεργία, η ενίσχυση ορισμένων κλάδων της οικονομίας, κλπ.), δηλ. είναι η λήψη των μέτρων που αποσκοπούν στη βελτίωση του βιωτικού επιπέδου των πολιτών και στην επίτευξη της οικονομικής σταθερότητας.

Δημοσία πολιτική (Public policy): είναι ο σχεδιασμός προγραμμάτων και η λήψη αποφάσεων για την αντιμετώπιση προβλημάτων γενικού ενδιαφέροντος, δηλ. προβλημάτων τα οποία προσεγγίζονται και λύνονται μόνο δια μέσου αποφάσεων και ενεργειών της εκάστοτε κυβέρνησης.

Με άλλα λόγια, δημοσία πολιτική εγείρεται όταν υπάρχουν περισσότερες της μιας λήψης αποφάσεων για ένα πρόβλημα, το οποίο μπορεί να γίνει πολιτικά αποδεκτό. Η δημοσία πολιτική διαφέρει της ιδιωτικής πολιτικής κατά το ότι αναφέρεται συνήθως στο σύνολο των πολιτών μιας χώρας και όχι σε μια ομάδα πολιτών αυτής.

Νομισματική πολιτική (Monetary policy): είναι το σύνολο των μέτρων που παίρνει η Κεντρική Τράπεζα της χώρας, με βασικό στόχο να επηρεάσουν: α) την ποσότητα του χρήματος που κυκλοφορεί στην οικονομία, β) το ύψος του επιτοκίου και γ) το μέγεθος των πιστώσεων των εμπορικών τραπεζών.

Τιμολογιακή πολιτική (Pricing policy): είναι εκείνη που χρησιμοποιεί η πολιτεία: α) για να στηρίξει τις τιμές πάνω από τις τιμές που επικρατούν στην ελεύθερη αγορά, β) για να διατηρήσει τις τιμές κάτω από τις τιμές που επικρατούν στην ελεύθερη αγορά, και γ) για να μειώσει την αστάθεια των τιμών με την πάροδο του χρόνου.

Εισοδηματική πολιτική (Income policy): είναι το σύνολο των νομοθετικών και διοικητικών μέτρων με τα οποία το κράτος επιδιώκει αφενός μεν τη συγκράτηση του πληθωρισμού και της ανεργίας, αφετέρου δε την καλύτερη διανομή του εισοδήματος με τελικό στόχο την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Βασική αρχή της εισοδηματικής πολιτικής είναι ότι η αύξηση των εισοδημάτων δεν πρέπει να υπερβαίνει την αύξηση της παραγωγικότητας, διότι αυτό οδηγεί στην αύξηση των τιμών και στη μείωση του πραγματικού εισοδήματος.

Δημοσιονομική πολιτική (Fiscal policy): είναι εκείνη που επιδιώκει τη σταθεροποίηση του εισοδήματος στο επίπεδο της πλήρους απασχόλησης χωρίς την αύξηση των τιμών (πληθωρισμός). Η σταθεροποίηση αυτή επιτυγχάνεται δια μέσου των δημοσίων εσόδων, των δημοσίων δαπανών και του δημοσίου δανεισμού.

Κοινωνική πολιτική (Social policy): είναι η αναφερόμενη στο κράτος πρόνοιας που με την παρέμβασή του εξασφαλίζει το ελάχιστο επίπεδο ποιότητας ζωής για όλους του πολίτες του. Κι αυτό το επιτυγχάνει με τη δικαιότερη κατανομή του συνολικού εισοδήματος και του φορολογι-

κού βάρους, καθώς και με την εξασφάλιση εργασίας, υγείας, κοινωνικής ασφάλισης και παιδείας για το σύνολο του πληθυσμού.

Οικονομία (Economy): είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων των οικονομικών μονάδων μιας χώρας δια μέσου των οποίων επιδιώκεται η παραγωγή αγαθών και η προσφορά υπηρεσιών για την ικανοποίηση της συνολικής ζήτησης. Η οικονομία μιας χώρας μπορεί να είναι είτε ελεύθερη, είτε πλήρως κατευθυνόμενη, είτε μεικτή.

Ελεύθερη οικονομία (Free economy): είναι εκείνη όπου δεν υπάρχει κρατική παρέμβαση στη παραγωγή και στη διανομή των αγαθών και υπηρεσιών, δηλ. στην ελεύθερη οικονομία η συνολική ζήτηση προσδιορίζει την ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που πρέπει να παραχθούν και να προσφερθούν. Με άλλα λόγια, η ελεύθερη οικονομία αναγνωρίζει την ελευθερία του νόμου ως τη μεγαλύτερη αξία του ανθρώπου.

Κατευθυνόμενη οικονομία (Centrally or state planned economy): είναι εκείνη όπου η κεντρική διοίκηση, δηλ. η Κυβέρνηση, αποφασίζει για την κατανομή των συντελεστών παραγωγής στους διάφορους τομείς της οικονομίας, προσδιορίζοντας με τον τρόπο αυτό ποια αγαθά θα παραχθούν και σε ποια ποσότητα. Κύρια χαρακτηριστικά της είναι η ανυπαρξία ατομικής ιδιοκτησίας και η υποβάθμιση του ρόλου της αγοράς.

Μεικτή οικονομία (Mixed economy): είναι αυτή όπου τα μέσα παραγωγής ανήκουν τόσο στους ιδιώτες, όσο και στο κράτος, δηλ. είναι ένα μείγμα ελεύθερης και κατευθυνόμενης οικονομίας και συναντάται στις περισσότερες χώρες. Το σύστημα αυτό επιτρέπει την ύπαρξη ιδιωτικής ιδιοκτησίας και κράτους πρόνοιας.

Οικονομία της κατανάλωσης (Economy of consumption): είναι εκείνη η κατάσταση της οικονομίας όπου πρωταρχικός στόχος είναι η μεγιστοποίηση της ωφέλειας ή της ικανοποίησης σε σχέση με το περιορισμένο διαθέσιμο εισόδημα των πολιτών. Με άλλα λόγια, η οικονομία της κατανάλωσης μελετά τον τρόπο κατανομής του διαθέσιμου εισοδήματος μεταξύ εναλλακτικών ικανοποιήσεων με σκοπό τη μεγιστοποίηση της ικανοποίησης σε υλικά και άυλα αγαθά των πολιτών.

Ευημερία (Welfare): είναι ένας οικονομικοκοινωνικός όρος που αναφέρεται στο υψηλό βιωτικό επίπεδο και στην ποιότητα ζωής μιας κοινωνίας, δηλ. είναι έννοια τόσο οικονομική, όσο και κοινωνική. Η οικονομική ευημερία σχετίζεται με την αφθονία των υλικών αγαθών, ενώ η κοινωνική ευημερία με το ανώτερο επίπεδο ποιότητας ζωής και ανέσεων.

Οικονομία της ευημερίας (Economy of welfare): είναι η κατάσταση της οικονομίας όπου ο συνολικός όγκος των αγαθών και υπηρεσιών είναι αρκετός για να ικανοποιήσει τις ανάγκες μιας κοινωνίας. Στην περίπτωση αυτή γίνεται λόγος για κοινωνική ευημερία (social welfare).

Αφθονία (Abundance): είναι η κατάσταση της οικονομίας όπου τα προσφερόμενα αγαθά είναι άφθονα για να ικανοποιήσουν όλες τις ανθρώπινες ανάγκες και οι άνθρωποι έχουν την εισοδηματική δυνατότητα να τα αγοράσουν.

Οικονομία της αφθονίας (Economy of abundance): είναι η κατάσταση εκείνη όπου η γενική αγοραστική δύναμη διατηρεί τους παραγωγικούς συντελεστές μιας οικονομίας σε αποδοτική χρήση. Περιπτώσιακά ο όρος οικονομία της αφθονίας χρησιμοποιείται για να περιγράψει την υποθετική κατάσταση όπου όλες οι ανάγκες και επιθυμίες των πολιτών ικανοποιούνται.

Ανθηρή οικονομία (Blooming economy): είναι η παρουσιάζουσα σταθερή και συστηματική αύξηση του εισοδήματος, των επενδύσεων και της εν γένει οικονομικής δραστηριότητας, χωρίς εσωτερικές ή εξωτερικές μακροοικονομικές ανισορροπίες.

Οικονομία σε ύφεση (Economy in depression): είναι εκείνη η κατάσταση της οικονομίας όπου οι άνθρωποι παραμένουν άνεργοι επί μόνιμου βάσεως συγκριτικά με μια προσωρινή κάμψη της οικονομίας όπου η ανεργία είναι βραχείας διάρκειας.

Σπανιότητα (Scarcity): είναι το φαινόμενο όπου τόσο τα μέσα παραγωγής, όσο και τα παραγόμενα απ' αυτά αγαθά δεν είναι άφθονα, αλλά περιορισμένα και συνεπώς κάθε άτομο δεν μπορεί να έχει όσες ποσότητες αγαθών θα επιθυμούσε. Η σπανιότητα είναι μια έννοια σχετική και όχι απόλυτη.

Οικονομία της σπανιότητας (Economy of scarcity): είναι εκείνη η κατάσταση της οικονομίας όπου η γενική αγοραστική δύναμη και οι επικρατούσες τιμές είναι ανεπαρκείς για να διατηρήσουν τους παραγωγικούς συντελεστές σε αποδοτική χρήση. Περιπτώσιακά ο όρος οικονομία της σπανιότητας χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια κατάσταση όπου δεν υπάρχουν αρκετά αγαθά ή δεν υπάρχει η ικανότητα απόκτησης αυτών για την ικανοποίηση όλων των αναγκών.

Αυτάρκεια (Self-sufficiency): είναι η ικανότητα μιας χώρας να αντιμετωπίσει τις εσωτερικές της ανάγκες σε ορισμένες πρώτες ύλες και σε ορισμένα αγαθά χωρίς την εισαγωγή ποσότητας αυτών από άλλες χώρες. Σήμερα η έννοια της αυτάρκειας έχει θεωρητικό ενδιαφέρον, αφού λόγω έλλειψης προστατευτισμού κάθε χώρα προμηθεύεται τις ελλείψεις της σε πρώτες ύλες και αγαθά ανταλλάσσοντας αυτές ή αυτά με άλλες πρώτες ύλες και άλλα αγαθά δια μέσου του διεθνούς εμπορίου. Η αυτάρκεια δεν πρέπει να συγχέεται με την κλειστή οικονομία.

Βαθμός αυτάρκειας (Degree of self-sufficiency): είναι η σχέση της εγχώριας παραγωγής σε πρώτες ύλες και αγαθά προς τις συνολικές ανάγκες μιας χώρας σε πρώτες ύλες και αγαθά ως ακολούθως:

$$\text{Βαθμός αυτάρκειας} = \frac{\text{εγχώρια παραγωγή}}{\text{συνολικές ανάγκες}} \times 100.$$

Κλειστή οικονομία (Closed economy): είναι εκείνη όπου η εγχώρια ζήτηση εξισώνεται με την εγχώρια προσφορά, δηλ. στηρίζεται στην αυτάρκεια. Για να επιτευχθεί αυτό είτε απαγορεύονται εξ ολοκλήρου οι εισαγωγές, είτε το ύψος των επιβαλλόμενων δασμών καθιστά την τιμή των εισαγόμενων αγαθών μεγαλύτερη της αντίστοιχης των παραγόμενων αγαθών στη χώρα της κλειστής οικονομίας. Με άλλα λόγια, κλειστή οικονομία είναι εκείνη η οποία ούτε εξάγει, αλλά και ούτε εισάγει αγαθά και υπηρεσίες σε άλλες χώρες και από άλλες χώρες.

Επάρκεια (Sufficiency): είναι η ικανότητα μιας χώρας να αντιμετωπίσει τις εσωτερικές της ανάγκες σε ορισμένες πρώτες ύλες και ορισμένα αγαθά με την εξαγωγή ορισμένων εγχώριων πρώτων υλών και αγαθών, δηλ. είναι το αντίθετο της αυτάρκειας.